

Bioasekuracja i dobre praktyki hodowlane

Jak pokazuje historia z afrykańskim pomorem świń i grypą ptaków – bioasekuracja i dobre praktyki hodowlane nie są jeszcze silną stroną wszystkich polskich rolników.

RYSZARD JASIŃSKI, ZODR Oddział w Koszalinie

Wiele gospodarstw rygorystycznie przestrzega zasad bioasekuracji i dobrych praktyk hodowlanych. Mimo to w ramach działań prewencyjnych przypominamy, że na rolnikach ciąży ważny obowiązek niezwłocznego zawiadomienia o każdym przypadku podejrzenia lub wystąpienia chorób zakaźnych u zwierząt gospodarskich organów Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej albo wójta (burmistrza, prezydenta). Kluczowym bowiem czynnikiem w zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt gospodarskich jest zarówno wczesne rozpoznanie choroby, jak o tym poinformowanie. Takie postępowanie wynika z przepisów prawa

unijnego i polskiego oraz wymogów wzajemnej zgodności (cross-compliance). Jak wiadomo ich nieprzestrzeganie skutkuje sankcjami w postaci obniżenia dopłat bezpośrednich.

Profilaktyka

Ważnym czynnikiem profilaktycznym w zwalczaniu chorób zakaźnych u zwierząt gospodarskich jest przede wszystkim rozpoznanie pojawiającego się zagrożenia, szybkie zastosowanie środków zaradczych i oczywiście ścisła współpraca ze służbami weterynaryjnymi. Dlatego w razie podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej, do momentu przybycia lekarza należy pozostawić zwierzęta w miejscu ich przebywania i nie wprowadzać tam innych zwierząt. Trzeba też odpowiednio zabezpieczyć gospodarstwo.

Niepokojące objawy

Niepokój rolnika o pojawieniu się choroby zakaźnej powinna wzbudzić:

- zwiększona ilość poronień u bydła, świń, owiec i kóz;
- zwiększona ilość nagłych padnięć zwierząt;

- objawy neurologiczne u zwierząt;
- zmiany o charakterze krost, pęcherzy, nadżerek lub wybroczyn na skórze i błonach śluzowych u większej ilości zwierząt kopytnych;
- każdy przypadek padnięcia wśród bydła, owiec lub kóz.

W takich wypadkach hodowca powinien niezwłocznie zgłosić do Inspekcji Weterynaryjnej podejrzenie wystąpienia choroby zakaźnej u zwierząt. Zobowiązany jest do przestrzegania następujących procedur:

- pozostawienia zwierząt w miejscu ich przebywania i niewprowadzania tam innych zwierząt;
- uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się zwierzęta zakażone lub zwłoki zwierzęce;
- wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów, w szczególności mięsa, zwłok zwierzęcych, środków żywienia zwierząt, wody, ściółki, nawozów naturalnych i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu wystąpienia choroby;
- udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej zwłok zwierzęcych, zwierząt do badania i zabiegów weterynaryjnych,

a także udzielenia pomocy przy ich wykonywaniu;

➔ udzielenia organom Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w ich imieniu wyjaśnień i podania informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródła zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu.

Urzędowy nadzór

Po zawiadomieniu o podejrzeniu wystąpienia choroby, gospodarstwo zostanie podane urzędowemu nadzorowi przez Powiatowego Lekarza Weterynarii do czasu stwierdzenia bądź wykluczenia choroby. Rolnicy powinni pamiętać, że kto wbrew temu obowiązkowi:

➔ nie zawiadamia właściwych organów lub innych podmiotów o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt;

➔ nie przekazuje informacji wskazujących na możliwość wystąpienia takiej choroby;

➔ nie stosuje się do nakazów, zakazów lub ograniczeń wydanych w celu zwalczania choroby zakaźnej zwierząt przez Powiatowego Lekarza Weterynarii **podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo karze grzywny.**

Zagrożenie BSE

Posiadacze zwierząt gospodarskich mają również obowiązek zgłoszenia do Inspekcji Weterynaryjnej podejrzenia pojawienia się chorób z grupy TSE (BSE lub innych przenośnych encefalopatii). Chodzi tu o gąbczastą encefalopatię bydła (BSE), zwaną potocznie chorobą szalonych krów. Jest to przewlekła, śmiertelna choroba dorosłego bydła, w przebiegu której dochodzi do nieodwracalnych zmian w obrębie tkanek mózgu. Dlatego, gdy tylko zauważymy u bydła:

➔ zaburzenia neurologiczne i/lub behawioralne (zmiany czucia i zachowania, np. lękliwość, nadpobudliwość, agresywność);

➔ nienaturalną postawę, niskie opuszczenie głowy, napieranie na przeszkody;

➔ nadmierną wrażliwość na bodźce słuchowe i dotyk;

➔ drżenie mięśni i zgrzytanie zębami;

➔ objawy ogólne, takie jak spadek wydajności mlecznej, utrata masy ciała i wyniszczenie organizmu pomimo zachowania apetytu

jesteśmy zobowiązani do natychmiastowego zgłoszenia choroby do wcześniej wymienionych organów Inspekcji Weterynaryjnej lub samorządowych.

W takim wypadku do czasu przybycia lekarza posiadacz zwierząt jest zobowiązany do:

➔ izolacji zwierzęcia podejrzanego o BSE;

➔ izolacji wszystkich przeżuwaczy znajdujących się w gospodarstwie;

➔ niewywożenia z gospodarstwa pasz dla zwierząt;

➔ niewywożenia z gospodarstwa zwierząt padłych, materiału biologicznego pozyskanego od bydła (nasienia, zarodków).

W celu wykluczenia ryzyka zakażenia bydła BSE należy całkowicie wyeliminować z ich żywienia pasze, które w swoim składzie mają mączki mięsno-kostne.

Utylizacja

Inny istotny czynnik mający wpływ na zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób u zwierząt gospodarskich to obowiązek zgłoszenia organom Inspekcji Weterynaryjnej przed przekazaniem do utylizacji – w celu zdiagnozowania przyczyny – każdego padnięcia, poronienia lub martwo urodzonych cieląt oraz padnięć bydła, owiec, kóz i świń. Taki obowiązek wynika z przepisów ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Każdy przypadek poronienia u bydła, owiec, kóz i świń należy traktować jako podejrzenie choroby zakaźnej zwierząt zwalczanej z urzędu, w tym brucellozy. Stąd płynięc przestroga, że padłe zwierzęta

nie mogą być zakopywane w ziemi lub zagrzebywane w przyzmacz obornika czy kompostu i muszą być przed ich utylizacją obowiązkowo przebadane.

W krajach Unii Europejskiej, w tym także w Polsce, prowadzona jest identyfikacja i rejestracja zwierząt gospodarskich, która ułatwia m.in. szybkie znalezienie ognisk pojawienia się chorób zakaźnych u zwierząt, a co za tym idzie pozwala ustrzec się przed ich rozprzestrzenianiem. Obowiązkiem posiadaczy zwierząt gospodarskich jest zgłaszanie padłych zwierząt do utylizacji przez specjalistyczne zakłady utylizacyjne, posiadające zezwolenie do utylizowania tych odpadów oraz

dysponujące specjalistycznymi środkami transportu do ich przewozu. Firmy te mają podpisane umowy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i otrzymują dofinansowanie kosztów utylizacji padłych zwierząt. W województwie zachodniopomorskim w 2017 r. umowy na zbiór, transport i unieszkodliwienie padłych zwierząt podpisało 5 firm, adresy których są dostępne w Powiatowych Biurach ARiMR, Powiatowych Inspekcjach Weterynaryjnych i PZDR ZODR.

W ramach wymogów wzajemnej zgodności ustawowemu obowiązkowi zwalczania chorób zakaźnych podlegają: afrykański pomór świń, księgosusz, pomór małych przeżuwaczy, choroba niebieskiego języka, krwotoczna choroba zwierzyny łownej, ospa owiec i kóz, pęcherzykowate zapalenie jamy ustnej, choroba guzkowata skóry bydła oraz gorączka doliny Rift. Przepisy nakładają na posiadaczy zwierząt gospodarskich również obowiązek niezwłocznego powiadomienia o każdym przypadku podejrzenia lub wystąpienia pryszczycy.

Zgłaszanie przez hodowców padłych zwierząt do utylizacji to obowiązek związany z wymogami wzajemnej zgodności.

Książka leczenia

Ważnym czynnikiem, o którym nie wolno zapominać, jest dokumentowanie stanu zdrowia zwierząt. Rolnik zobowiązany jest do prowadzenia dokumentacji ich leczenia – książki leczenia zwierząt gospodarskich, którą musi przechowywać przez okres 5 lat od daty dokonania ostatniego wpisu. ■

Fot. Mariola Czarny, Radosław Kożuszek